

baka till verkligheten. Den moderna fotografiens mål är icke längre en »konstnärlig» omtolkning av verklighetsbilden utan tvärtom att återge den så exakt, så omedelbart och så intensivt som möjligt. Att se verkligheten med nya, friska ögon.

Det kan kanske tyckas, att dessa reflexioner fört något på sidan om ämnet för denna artikel, som är ett påpekande av att en ny årgång utkommit av Svenska turistföreningens i fjol startade publikation *Årets bilder*. I själva verket leda de emellertid rakt på denna. Årets bilder är nämligen ett av de mest glädjande bevisen på hur konsten att se blivit utbredd genom och inom fotografien. Dessa bilder leda så gott som alla sitt ursprung tillbaka till föreningens stora fotografitävlan. Och det är i stort sett amatörbilder.

Visserligen äro även några yrkesfotografer representerade i samlingen, främst bland dem Svenska turistföreningens speciella fotograf, C. G. Rosenberg, som liksom i förra årgången står för några av de allra bästa bilderna. Även några av de amatörer, som givit sina bidrag till elitklassen bland dessa, representera en teknisk skicklighet och en fotografisk erfarenhet, som ställa dem i nivå med de bästa yrkesmännen. Men det stora flertalet är tydligen att räkna till de verkliga amatörernas klass, och åtskilliga bland dem höra av allt att döma till dem, som »bara knäppa».

Det är ur denna synpunkt intressant att studera de tekniska uppgifterna i registret. Det framgår därav, att åtskilliga bilder tagits med enkla amatorkameror av billigaste typ. Sådana bilder kunna naturligtvis vara lyckträffar, men flera av dem visa ett sinne både för motiv och bildkomposition, som knappast beror på en tillfällighet. De visa med andra ord ännu en gång, att det väsentliga i fotografien icke är de tekniska konstgreppen utan — konsten att se.

Men Årets bilder ger icke blott ett förvånande vackert vittnesbörd om amatörfotografiens höga nivå i vårt land, den vittnar inte bara om den allmänna utbredningen av konsten att se utan — att se på Sverige. Det är ett Sverige sett med nya, friska ögon, som stiger fram ur denna utomordentligt rika och vackra bildsamling. Redan i förordet till första årgången framhöll dr Anrick, att det icke var paradlandet Sverige utan ett vardagens Sverige man här mötte. Det är en träffande anmärkning, och den visar hän på något av det väsentligaste och värdefullaste i denna bilderbok. Den har ingenting att göra med turistreklamernas banala skönmålningar, och den är inte heller något »Sverige genom konstnärsögon». Det är i själva verket frapperande, hur litet »konstnärligt» arran-

gerad, hur okonventionell, saklig och friskt verklighetsbetonad den bild av Sverige är, som ges oss i dessa fotografier. Utan att visa någon sidovördnad mot konstnärerna kan nog lugnt påstås, att man icke ur den konst, som i dag produceras i vårt land, skulle kunna samla en så sann och så imponerande bild av svensk natur och svenskt liv.

Förtjänsten härav ligger naturligtvis inte bara hos fotograferna utan också hos bokens redaktion. Bilderna äro både ur saklig och estetisk synpunkt sammanställda på ett utomordentligt verkningfullt sätt. I stort sett ha därvid samma principer tillämpats som i den första årgången. Man får sålunda en rikt varierad bildserie, som ger både det

norrländska urtidslandskapet och den moderna storstaden, både ödemarken och kulturlandskapet, både naturen och människorna, både arbetet och festen. Det är inte minst i den vida och fördomsfria syn på bildmaterialet, som bokens tjusning ligger. Den är inte gjord av eller för specialister. Det är en bok för alla svenskar.

Den framgång, som Årets bilder gjorde med sin första årgång, kommer med all säkerhet att befästas av den andra. Jag skall inte gå in på någon närmare jämförelse. Det är möjligt, att den nya årgången inte innehåller flera bilder av verklig toppklass än den första, men genomsnittsnivån förefaller mig ännu jämnare.

Ödemarksresa.

Av Gunnar Ekelöf.

Timmen innan tåget går är en av de bästa.

Då njuter man allra mest av att känna hur de olika samhällsbanden lossnar, hur den dagliga tvångströjan släpper sitt tag. Då njuter man av att se hur mer eller mindre mörka bekymmer bleknar och tynar bort. Och man går omkring en stund hemma och utövar den sällsamma makt man fått på samma gång som tredjeklassbiljetten. Man sparkar undan stolarna, ställer böckerna på huvudet och knuffar tavlorna på sned bara för att få visa sitt absoluta oberoende, sin glädje över att inte längre behöva *trivas*.

Ryggsäcken står packad. Den är snäckskalet, huset som man bär med sig, befriad från besväret att äga mer än det väsentliga, det oundgängliga.

Så trummar tåget i väg över den ändlösa lervällingen Uppland. Går man till fots över åkrar och ängar häruppe, får man stora lertofflor utanpå skorna. Det är den gamla sjöbottnen som slår upp. Telefonrådarnas monotona dyning sjunker och stiger och stolparna klipper det sömnlige landskapet i lagom stora ögonblicksbilder. Man drar en lättadens suck när tåget äntligen angör Krylbo, den yttersta udden av södra Dalarnas fastland.

Den svenska naturen är föga underhållande från kupéfönstret. Antingen är det ständigt samma tröttsamma följd av dungar, ängar, dungar, ängar eller också de stora skogarnas och tundrorernas likformighet. Och norrut sluter sig ödsligheten allt tätare kring stations-samhällena. De ändamålslösa glasverandorna tindrar blekt i plirande växelströmljus från före detta fotogenlam-

por, som omonterats. På det slaskiga väntsalsgolvet har pjäxorna tåligt släpat från fönstret till kaminen och tillbaka igen i väntan på vårt tåg.

Skenorna blänker svarta i kramsnön. Nu bultar det i dem som pulsar, hjulslagen mot skenskarvarna när fram. Även om folk inte längre går ner för att »titta på tåget», stannar väl de som har vägen förbi för att se om det är mycket resande, om tåget är försenat, om någon får främmande. Orten ligger där som en liten körtel vid kommunikationsartären, och var dag kommer denna blodvåg direkt från landets hjärta. Det ger väl människorna någonting att drömma om och längta till, som vi blaserade samhällskeptiker saknar när vi färglösa och syrefattiga som blodkropparna i en ven flyr ut till naturens lungor.

*

På kvällen är vi framme i staden. Morgonen därefter tar vi bussen, men i annat väderstreck än våra medturister. Där bussen tar slut ligger en handelsbod, som vänder ryggen åt ödemarken och framsidan åt några husklungor. Här talar man ett slags norskt nordlandsmål på svensk botten, välgörande för örat. Det som sägs är väsentligt och oförfalskat nog för att göra oss skamsna och glada.

Så går vi. Norrut. Hade vi inte skidor, skulle vi sjunka till ljumskarna. Vi går över sjöar, stora sjöar, som ser arktiska ut i det kalla, klara solskenet. Den vita skarytan är lätt eroderad av vinden, en smula ojämn, fårad. Det ger de väldiga snöytorna en ojämförligt vackert, jämnvit mjukhet. Ingenting glän-

Ripspår.

Bo Hertzman-Ericson foto.

ser, ingenting sticker i ögat. Allt är enkelt, enhetligt, oändligt plant. Bortom sjöarna finns skogar. Bortom skogarna, långt bortom skogarna ligger en stuga. Dit skall vi.

Vi följer en vinterväg dit bort. Det är de yttersta nybyggarnas slädar som grävt spåren. Här börjar fåglarna bli mer och mer orädda. Dalriporna flyger upp framför oss. Hackspettarna slår sina afrikanska trumvirvlar omkring oss. En kattuggla glider tyst över vägen och sätter sig att blindstirra på oss nästan inom räckhåll i en gran. Harspår överallt. Rävspår. Spår av strören. Mot kvällen tycker vi oss se järvspår.

Så kommer vi sakta upp på fjällryggen som skall skilja oss från yttervärlden. Det klabbar i eftermiddagssolen, bra uppförsföre. Och luften är redan så lätt att man tycker sig känna hur lungorna växer ut som vingar på ryggen, trots ryggsäcken.

Uppåt! Nu börjar fjällen växa i höjden omkring oss. Bortom utgårdarnas sista fåbodar reser sig Skutan, långt bort. Den bär himlen på sin lugna rygg. Vita vågor böljar ner mot oss och vi flyter sakta uppför dem. Bröstkorgen bär oss som en ballong, och hela horisonten fylls av tvära toppar och trygga ryggar. Och häruppe på den kala vidden, där solen smält sig ett gott stycke ner

till lavarna, här möter oss en flock halv-vilda strörenar, en dunge horn som reser sig över en höjning i terrängen. Hjorden märker oss snart och stelnar till. De står där i en lång rad med en aning lyfta huvuden och stirrar, nyfikna, uppmärksamma, som om de glömt allt vad mäniskor hette, en lång rad mörka mular, en orörlig hornskog. De stirrar på oss som en enda man, i väntan på den första instinktiva muskelryckningen som bådär flykt, det är hjordansiktet som vänder sig mot oss, det är den otaliga men ständigt identiska flockindividens blick. Och så sätter de i väg och deras ulliga svansstumpar försvinner ner i en sänka. Runt omkring bilden sluter sig fjällens glittrande våglinjer med dyningar, bränningar och skumkammar, ett stormande ishav vars böljor en avlägsen urtid förevigat i denna ögonblicksbild.

Vi tar oss utför, guppar litet i skavlerna. Här finns inga skidspår. Långt ner i sydväst går de stora turiststråken. Och därborta finns stugan som väntar oss, som väntar eld av våra händer. I natt får någon vakna då och då och lägga på mer ved.

Vi sjunker ner mot skogarnas förlovade land.

Skogar. I skogarna finns fågel, vilt och bär.

Sjöar. I sjöarna finns harr, röding, forell, öring.

Åkrar. På nybyggeråkrarna längre bort i väster och söder växer Sveriges bästa potatis, gullögon, mandelpotatis, björnpotatis, rosenpotatis.

Fjäll. På fjällen växer mylta och blåbär.

Staden är stenöknen, inte fjället. Här är väsentlighetens land, här finns utsikter utan utsiktstorn och skönhet utan marmorsocklar. Och ödemarken är aldrig öde. Nu är vi bland granarnas stilla, tåligen folk som står sida vid sida. Det är söndagsstämning omkring oss. Vinden ringer tyst i himlens klocka, klangen mörknar, det skymmer — söndagsstämning men utan ödsligt klacktramp på nötta, kvava gator...

Stjärnorna tänds, astronomiskt klara. Vi går i månsken över fjällsjön.

Där är stugan. Vi eldar och bäddar och äter. Sedan sitter vi kring elden med våra pipor. På väggarna glänser fiskdon och tallrikar mot den mattskimrande plankfodringen. De svaga dofterna av vedos, matos och smorda pjäxor smälter ihop till en varm, fulltonig treklang.

I mörkret runt omkring står fjällen vackra som oskrivna dikter.

Runt omkring oss är väsentlighetens land.